

Teorie a systémy v psychologii

Několik oficiálních informací

- Garant: Prof. PhDr. Petr Macek, CSc.
- V této části státní závěrečné zkoušky student/-ka prokazuje schopnost propojit a syntetizovat poznatky základních psychologických disciplín (obecná psychologie, vývojová psychologie, sociální psychologie, metodologie psychologie) a začlenit je do určitého teoretického výkladového rámce (či více rámců).
- Předpokládá se, že si každý/-á student/-ka v přípravě na zkoušku zpracuje níže uvedená témata svým osobitým způsobem. Prakticky to např. znamená, že některým tématům zařazeným do okruhu se bude věnovat detailněji, že vyjádří svůj osobní názor a argumenty, proč ho/ji určitý teoretický přístup oslovuje více než jiný. Závazným požadavkem však je, aby u každého okruhu dokázal/-a stručně pojmenovat avýstižně charakterizovat (a) některou ze starších, klasických teorií a (b) novější či soudobé teoretické přístupy k danému tématu. Novější přístupy musí být doloženy příklady relevantních výzkumů.
- Jako orientační ukazatel pro rozlišení starších a novějších teorií může sloužit i časové hledisko: v prvním případě půjde o ty, které vznikaly zpravidla do konce 70. let minulého století.
- Student/-ka se při přípravě opírá o znalost základní literatury, kterou studoval/-a v relevantních kurzech v magisterském i bakalářském studiu psychologie. Předpokládá se také, že bude selektivně pracovat i s další literaturou - se syntetizujícími psychologickými monografiemi a příručkami (handbooks) a s časopiseckými studiemi.
- Reference o teorii musí kromě konkrétních poznatků zahrnovat i informaci o autorovi/autorech dané teorie. U empirických studií je nezbytná nejen informace o autorech, ale též o časopise (musí jít o odborné recenzované časopisy) či monografii, ve kterém byl daný výzkum publikován **Pro tento účel si student/-ka připraví v tištěné podobě seznam časopiseckých studií (s úplnými bibliografickými údaji podle požadavků APA), které prostudoval/-a. Tento seznam bude mít k dispozici při písemné přípravě na zkoušku a při vlastní zkoušce ho odevzdá členům zkušební komise.**

Šablona otázky

Tematické okruhy

1. **Psychologické pojetí adaptace:** tradiční vymezení v obecné, sociální a vývojové psychologii s příkladem konkrétních teorií. Adaptace jako teoretický vysvětlující konstrukt a jeho uplatnění v současných sociálně psychologických teoriích a vývojových teoriích a modelech (alespoň dva příklady). Empirický výzkum adaptace - příklady z obecné, vývojové a sociální psychologie.
2. **Percepce** - tradiční a současné vlivné teorie v obecné psychologii, které se týkají tématu percepce. Pojem sociální percepce, tradiční a nové pohledy na sociální a interpersonální percepce. Současný výzkum v oblasti interpersonální percepce.
3. **Potřeby a motivy.** Psychologické klasifikace potřeb a motivů. Místo a pojetí potřeb v teoriích ontogenetického vývoje, teorie reflektující psychickou frustraci a deprivaci. Novější teoretické pohledy na výkonovou motivaci a motivace pro-sociálního chování, příklady relevantních výzkumů v těchto dvou oblastech.
4. **Současné psychologické teorie emocí.** Původní koncept emoční vazby (attachment), navazující přístupy, které tento přístup rozpracovávají (s příklady současných výzkumů, které se zabývají emoční vazbou nebo její mentální reprezentací). Teorie či modely, které reflektují úlohu emocí v blízkých mezilidských vztazích (např. partnerské vztahy, vztahy mezi rodiči a dětmi, osobní přátelství).
5. **Myšlení a řešení problémů** - tradiční přístupy a nové pohledy na tuto problematiku, příklad novějších empirických výzkumů v dané oblasti. Současné psychologické pohledy na inteligenci a moudrost. Interpretace motivů a jednání druhé osoby v sociálním a vývojovém kontextu (atribuční teorie, teorie mysli).
6. **Vědomí jako psychologická kategorie,** možná vymezení a atributy. Koncept vůle a teorie volního jednání. Já ve smyslu Self - tradiční vymezení, nové přístupy. Koncept identity v psychologii - srovnání (na příkladu teorií) vývojového a sociálně psychologického pohledu.
7. **Psychologické teorie komunikace** - srovnání různých teoretických rámců. Jazyk a psychosémantika. Teorie sociální reprezentace a diskursivní analýza. Teorie masové komunikace a komunikace ve virtuálním prostředí. Příklady výzkumů, které se zabývají komunikací.
8. **Osobnost jako jedinečný člověk (subjekt) a jako teoretický výkladový konstrukt.** Tradiční strukturální pohled na osobnost a příklady soudobých přístupů ke zkoumání osobnostní struktury. Současné teorie reflektující tradiční téma o vlivu dědičnosti a prostředí na utváření psychiky. Proces celoživotního utváření osobnosti a koncept tzv. vývojových úkolů.
9. **Teorie skupinového chování vysvětlující konformitu,** pro-sociální chování, skupinovou facilitaci a zahálení, kooperaci a soupeření. Příklady výzkumů zaměřených na vztahy ve skupině a na skupinové fenomény.
10. **Jedinec a společnost.** Kulturní determinace lidské psychiky, příklad teorií, které tuto podmíněnost reflektují, příklad výzkumů, které upozorňují na kulturní specifitnost psychických projevů. Teorie utváření sociálních stereotypů a postojů, možnosti vysvětlit ení postoje stability a změny (osobnostní, situační, kulturní vlivy).